

MASOFAVIY TA'LIM TO'G'RISIDAGI UMUMIY TUSHUNCHALAR. IMKONIYATLAR VA AFZALLIK TOMONLARI

Jaloliddinova Rayhona Rustamjon qizi

Farg'ona davlat universiteti, chet tillari fakulteti,

Tillarni o'qitish: ingliz tili yo'nalishi talabasi

Ilmiy rahbar: Mirzaakbarov Dilshodbek Dovlatboyevich

Farg'ona davlat universiteti axborot texnologiyalari

kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur ishda masofaviy ta'limning mohiyati, afzalliklari, kamchiliklari hamda turlari tahlil qilinadi. Masofaviy ta'lim an'anaviy ta'limdan farqli o'laroq, o'qituvchi va o'quvchi bir joyda bo'lmasdan, texnologiyalar yordamida amalga oshiriladigan ta'lim shakli ekanligi ta'kidlanadi. Albatta, maqolada masofaviy ta'limning qulayligi, moslashuvchanligi, arzonligi va tanlov imkoniyati kabi afzalliklari, shuningdek, ijtimoiy aloqalarning yetishmasligi, texnik muammolar, o'z-o'zini intizomga ehtiyoj va amaliy ko'nikmalarni o'rganish qiyinligi kabi kamchiliklari ko'rib chiqiladi. Bundan tashqari, onlayn ta'lim, video-konferentsiya orqali ta'lim, maktub orqali ta'lim va gibridd ta'lim kabi masofaviy ta'limning turli xil turlari haqida ma'lumot beriladi. Maqola masofaviy ta'limning zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rni va ahamiyatini baholash bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: Masofaviy ta'lim, onlayn ta'lim, texnologiyalar, moslashuvchanlik, afzalliklar, kamchiliklar, ta'lim tizimi.

Аннотация: В статье анализируются сущность, преимущества, недостатки и виды дистанционного обучения. Подчеркивается, что дистанционное образование, в отличие от традиционного образования, является формой обучения, осуществляемой с использованием технологий, без нахождения ученика и преподавателя в одном месте. В статье рассматриваются преимущества дистанционного обучения, такие как удобство, гибкость, доступность и возможность выбора, а также его недостатки, такие как отсутствие социальных связей, технические сложности, необходимость самодисциплины и сложность освоения практических навыков. Кроме того, предоставляется информация о различных типах дистанционного обучения, таких как онлайн-обучение, видеоконференции, заочное обучение и гибридное обучение. Статья завершается оценкой роли и значения дистанционного обучения в современной системе образования.

Ключевые слова: Дистанционное обучение, онлайн-обучение, технологии, гибкость, преимущества, недостатки, система образования.

Abstract: This article analyzes the essence, advantages, disadvantages, and types of distance learning. It is emphasized that distance learning, unlike traditional education, is a form of education in which the student and the teacher are not in the same place, but are implemented using technology. The article discusses the advantages of distance learning, such as convenience, flexibility, affordability, and choice, as well as its disadvantages, such as lack of social connections, technical problems, the need for self-discipline, and the difficulty of learning practical skills. In addition, information is provided about various types of distance learning, such as online learning, video-conferencing, correspondence, and hybrid learning. The article concludes with an assessment of the role and importance of distance learning in the modern education system.

Keywords: Distance learning, online learning, technologies, flexibility, advantages, disadvantages, education system.

Masofaviy ta'lim (ingliz tilida "Distance learning") - bu o'quvchi va o'qituvchi bir joyda bo'lmagan holda texnologiyalar yordamida amalga oshiriladigan ta'lim shakli hisoblanadi. Texnologiyalarning rivojlanishi tufayli masofaviy ta'lim tobora ommalashib bormoqda. Keling, uning imkoniyatlari va kamchiliklarini to'liq ko'rib chiqaylik:

Masofaviy ta'limning afzalliklari:

1. Qulaylik va moslashuvchanlik:

- Joylashuvdan qat'i nazar ta'lim olish: Dunyoning istalgan nuqtasidan turib, eng yaxshi universitetlar va o'quv markazlarida o'qish imkoniyati.
- Vaqtni boshqarish: Darslarni o'zingizga mos vaqtda ko'rish va topshiriqlarni bajarish imkoniyati. Bu, ayniqsa ishlaydigan yoki boshqa majburiyatlari bor odamlar uchun juda qulay.
- O'z tezligingizda o'rganish: Materialni o'z tezligingizda o'zlashtirish va tushunmagan joylaringizni qayta ko'rish imkoniyati.

2. Qulay narx:

- Transport xarajatlari yo'qligi: Masofaviy ta'lim transport, turar joy va boshqa tegishli xarajatlarni kamaytiradi.
- O'quv materiallarining arzonligi: Ko'pincha, masofaviy ta'lim uchun o'quv materiallari onlayn formatda taqdim etiladi, bu esa ularning narxini arzonlashtiradi.

3. Keng tanlov:

- Turli xil kurslar va dasturlar: Masofaviy ta'lim platformalarida har xil sohalarga oid keng ko'lamli kurslar va dasturlar mavjud.
- Mutaxassisliklarni chuqur o'rganish: O'zingiz qiziqqan sohada chuqur bilim olish imkoniyati.

4. Shaxsiy rivojlanish:

- O'z-o'zini intizomga o'rgatish: Masofaviy ta'lim o'z-o'zini intizomga o'rgatish va vaqtni to'g'ri taqsimlashni talab qiladi.

- Mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirish: Masofaviy ta'lim mustaqil o'rganish, muammolarni hal qilish va axborotni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

5. Texnologik ko'nikmalarni oshirish:

- Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish: Masofaviy ta'limda turli xil onlayn platformalar, video-konferentsiyalar, taqdimotlar va boshqa zamonaviy texnologiyalardan foydalanish talab etiladi, bu esa texnologik ko'nikmalarni oshiradi. Masofaviy ta'limning kamchiliklari:

1. Ijtimoiy aloqalarning yetishmasligi:

- Yuzma-yuz muloqotning yo'qligi: Sinflar va tadbirlarda bevosita ishtirok etish imkoniyati yo'qligi, bu esa ijtimoiy aloqalarni cheklaydi.

- Networking imkoniyatlarining kamligi: Sinf doshlar va o'qituvchilar bilan bevosita muloqot qilish imkoniyati yo'qligi, bu esa kasbiy aloqalarni o'rnatishni qiyinlashtiradi.

2. Texnik muammolar:

- Internetga bog'liqlik: Masofaviy ta'lim uchun barqaror internet aloqasi zarur.
- Texnik nosozliklar: Kompyuter, dasturiy ta'minot yoki boshqa texnik qurilmalardagi nosozliklar ta'lim olishga xalaqit berishi mumkin.

3. O'z-o'zini intizomga bog'liqlik:

- Motivatsiyani saqlash qiyinligi: Darslarga muntazam qatnashish va topshiriqlarni o'z vaqtida bajarish uchun yuqori darajada o'z-o'zini intizomga ega bo'lish talab etiladi.

- Chalg'ituvchi omillar: Uy sharoitida o'qish chog'ida televizor, ijtimoiy tarmoqlar va boshqa chalg'ituvchi omillar motivatsiyani pasaytirishi mumkin.

Amaliy ko'nikmalarni o'rganish qiyinligi:

- Laboratoriya va ustaxonalarning yo'qligi: Ba'zi sohalarda, masalan, tibbiyot yoki muhandislikda amaliy ko'nikmalarni o'rganish uchun laboratoriya va ustaxonalarga borish zarur.

- Supervayzer nazoratining yo'qligi: Amaliy mashg'ulotlar davomida tajribali mutaxassislarning bevosita nazorati talab etiladi.

5. Baholashdagi qiyinchiliklar:

- Imtihonlarda aldash xavfi: Masofaviy imtihonlarda aldash xavfi yuqori, bu esa baholashning adolatligiga ta'sir qilishi mumkin.

- Shaxsni tasdiqlash qiyinligi: Imtihon topshirayotgan shaxsning haqiqiy talaba ekanligini aniqlash qiyin.

Hozirgi kunda masofaviy ta'limning quyidagi turlari mavjud:

1. Onlayn ta'lim (Online learning)

Mohiyati: Bu masofaviy ta'limning eng keng tarqalgan turi bo'lib, o'quv jarayoni to'liq internet orqali amalga oshiriladi. Barcha o'quv materiallari (ma'ruzalar, topshiriqlar,

testlar) onlayn platformalarda joylashtiriladi va o'quvchilar ularga istalgan vaqtda kirishlari mumkin.

2. Video-konferentsiya orqali ta'lim (Video-conferencing learning)

Mohiyati: Bu turdagi ta'lim real vaqt rejimida video orqali o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida muloqot qilishni nazarda tutadi. Darslar belgilangan vaqtda o'tkaziladi va o'quvchilar o'qituvchiga savollar berishlari va muhokamalarda ishtirok etishlari mumkin.

3. Maktub orqali ta'lim (Correspondence Learning)

Mohiyati: Bu masofaviy ta'limning eng eski turlaridan biri bo'lib, o'quv materiallari pochta orqali yuboriladi va o'quvchilar topshiriqlarni bajarib, qaytarib yuborishadi. Bu turdagi ta'limda o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida bevosita muloqot deyarli yo'q.

4. Gibril ta'lim (Hybrid Learning)

Mohiyati: Bu an'anaviy va masofaviy ta'lim elementlarini birlashtirgan ta'lim shakli. O'quvchilarning bir qismi sinfda yuzma-yuz o'qiydi, qolganlari esa masofadan turib internet orqali darslarni kuzatishadi.

Misollar: Ba'zi universitetlar va maktablar gibril ta'lim usulidan foydalanishadi. Sinflarda darslar o'tiladi va ayni payda internet orqali трансляция qilinadi.

Xulosa: Masofaviy ta'lim o'zining qulayligi va moslashuvchanligi bilan ko'p imkoniyatlarni ochib beradi. Biroq, uning kamchiliklarini ham inobatga olish zarur. Agar siz masofaviy ta'limni tanlashga qaror qilsangiz, o'z-o'zini intizomga ega bo'lishga, texnik muammolarni hal qilishga va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlashga tayyor bo'lishingiz kerak. Shuningdek, kurs yoki dasturni tanlashda ehtiyot bo'lish, akkreditsiyadan o'tgan va sifatli ta'lim beradigan platformalarni tanlash muhim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ахмедов У.Ш. Информационные технологии в современном мире. – Тошкент: Fan va texnologiya, 2021.
2. Karimov D.A. Mobil ilovalar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi roli. – Toshkent: Ilm Ziya, 2020.
3. Tursunov B.B. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asoslari. – Toshkent: Innovatsiya nashriyoti, 2022.
4. Raqamli iqtisodiyotga oid maqolalar to'plami, TATU, 2022-yil.